

זו אחת הדוגמאות הכי חריפות של מה שנקרא דמות של "בעל מוס" למהדרין, שממש מרחיק בני אדם מאידישקייט. כשרואים אותו מאד מאד מחמיר בדרבנן של בין אדם למקום, ומצד שני מאד מיקל בדאורייתא הכי חמורים של בין אדם לחבירו, זה מיד נראה משהו מזויף כזה... כשרואים אותו מאד מחמיר על מה שנכנס לסיר ומיקל על מה שנכנס לארנק, זה מאד מקומם... כשרואים אותו מאד מחמיר בדברים כאלו ומיקל בדברים כאלו, זה ההיפך הגמור של מה שאמרה הברייתא הדר תורה חכמה, היפך מה שנקרא אדם שמציג אידישקייט שלימה שאנשים רואים אדם ירא חטא מול העינים.

פעם שאלתי את הרב זללה"ה איך מחנכים בישיבה לבין אדם לחבירו, וענה לי: "דבר ראשון להשריש אצל התלמידים שאין שום חילוק בין לאו דנבילה ללאו של אונאת דברים!"

זה אותו מצוה, אותה מצוה, אותה חומרה בתרי"ג, זה לאו דאורייתא וזה לאו דאורייתא! קודם כל, אין שמץ של חילוק בין לאו של נבילה ללאו של אונאת דברים! אחרי זה, כשאדם הפנים זאת הוא מחנך את עצמו, ואם במידות יותר קשה לו, עליו להתאמץ יותר, אך קודם כל - היראת שמים הבסיסית הזאת, שאין שום הבדל בין להכניס לפה נבילה או להוציא מהפה מילה אחת של אונאת דברים. אונאת דברים של מילה אחת היא לאו גמור כמ"ש באגרות חזו"א, וכזית נבילה הוא לאו גמור, וזה מפי המלך, אותו לאו דאורייתא עם אותו חומר. זו אחת הדוגמאות הכי מצויות, שהאדם בוחר לו את האידישקייט לפי הטבע שלו ולפי מה שהלב שלו חושק.



והסוג השני הוא התעמולות והפרסומים למיניהם, שגורמות ל'מצוות בולטות' (כהגדרתו) וכל מיני ענינים בולטים, ומהצד השני דברים אחרים הולכים ונשכחים ומוזנחים כי לא משקיעים בהם כדבעי.

לפני שנים רבות הזדמן לי ללמוד חברותא עם הגרד"ל שליט"א, (ובין השיטין זכינו לשמוע גם מעט שיחת חולין של ת"ח). ובאותה תקופה קמה כאן בארה"ק מערכת כשרות חדשה על מאכלים, והיא היתה צריכה לפרסם את עצמה, וכיצד תפרסם את עצמה? היא מצאה לעצמה סוג חומרא חדשה שמערכות הכשרות האחרות לא מקפידות, והיא פרסמה בכל חוצות העיר, שהם מתכננים בס"ד להקפיד גם על החומרא הזאת והזאת. היה זה לקראת פסח, והם פרסמו שהם בהכשר החדש יקפידו לא להשתמש כלל בחמץ שעבר עליו הפסח אפילו שהיתה מכירה כדין.

והגרד"ל שליט"א הקפיד מאד על כך, והוא סיפר לנו שהנידון הזה עלה עוד בחיי החזו"א, כיון שיש לחומרא זו מקורות בהלכה, והחזו"א בחיוב לא רצה שהחומרא הזו תיכנס לציבור, ולמה? כי אמנם אותם המחמירים ירויחו את החומרא, אבל מצד שני כל המערכות הגדולות וכל בתי החרושת הגדולים לא יעמדו בנסיון, ואם כל הכמויות העצומות של החמץ שברשותם אין להם פתרון, כי המכירה לא מועילה וההכשר פוסל את זה אח"כ, והכל הולך לאיבוד, זה הפסד מרובה מאד, והם לא יעמדו בנסיון הזה, שהרי אין להם מספיק את האינטרס לעשות מכירות כדין, כיון שזה לא יועיל להם לאחר הפסח. ולכן החזו"א רצה שהחומרא הזאת - למרות שיש לה מקורות בהלכה - לא תיכנס לציבור, כדי לשמור ממכשולות של חמץ דאורייתא! ועכשיו קם לו הכשר חדש, שצריך לפרסם את עצמו כדי להראות שהוא יותר פרועמ' מכולם, ומכניס לכל הציבור כולו חומרא חדשה, בשביל להרים את קרנו של ההכשר החדש...

זה דוגמא של אדם שמחליט לפרסם דבר, מאד צדדי, ומאד לא צודק, וזה נהפך להיות מין מצוות מאד בולטות, וכמו שהזכיר ר' נתן זללה"ה בשיחה, על סבא מבוגר שגדל בדור הקודם, ופתאום מרגיש מבויש כלפי הדור הצעיר, שכביכול צוחק עליו, כי הדור הצעיר רכש כמה חומרות כאלו, ומסתכלים על הסבא שלא מחמיר על חמץ שעבר עליו הפסח, או שאינו מחמיר בעוד כל מיני חומרות שמאן דהו טרח להכניס אותם מכל מיני שיקולים, וכאילו הסבא הוא המסכן שלא מספיק פרומע'ר, והנכדים והנינים שלו הם הפרומע'ר' האמיתיים, שמקפידים על משהו שלא היה צריך באמת להקפיד...

וכיוצא בזה טובא, ולמשל יש ישיבה קטנה שנפתחת, ומייסדי הישיבה מכריזים מראש שהישיבה תדגיש מאד סוג מסוים של לימוד, כדי לפרסם את עצמם וכו' וכו', ואם הם מצליחים אז אח"כ זה נכנס, ולאט לאט משבשים את מערכות הלימוד הרגילות, וכולנו יודעים שהכל התחיל מפרסומת, אבל האנשים מתפתים.

בדרך כלל, הדבר נפוץ מאד במוסדות חדשים ובישיבות חדשות, ששוכרים לעצמם בכסף מלא, רשם מקצועי, שיודע לדבר וכו', והוא כפי מידת הכשרון שלו מצליח לשכנע אנשים. סיפר לי אבא שישב מולו רשם כזה ודיבר ודיבר וכו' וזה היה נשמע מבריק ומרשים, באמת בעל כשרון, ולבסוף כשהוא גמר לדבר, שאל אותו האב: האם מותר לשאול שאלה קטנטונות, האם גם אתה שולח את הבן שלך לישיבה הזאת?... פתאום כל כח הדיבור שלו נמס, והוא התחיל לגמגם ולגמגם... זה מה שנקרא כפשוטו - פרסומת לשם פרסומת.

